

6D011700 – Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін **Алиева Жапат Абилжановнаның «Қазақ поэзиясындағы көне түркілік сарын және оны оқыту ұстанымдары»** атты диссертациялық жұмысына ғылыми жетекшінің

ШКІРІ

Қазақ әдебиетіндегі көне түрік сарыны ұлттық әдебиеттанудың зерттеу нысанына айналғанына көп уақыт болғап жоқ. Өткен ғасырдың орта тұсындағы әдебиет тарихын дәуірлеу мәселесі өткір көтеріліп, жекелеген ғалымдар (Б.Кенжебаев, Қ.Жұмалиев), олар қалыптастырған ғылыми мектеп өкілдері (М.Жолдасбекөв, М.Мағауин, А.Қыраубаева) бір тұжырымға келген соң, аталған тақырып бойынша там-тұм зерттеулер жүргізіле бастады. Алайда, ол кезеңде көне түркілік әдеби жәдігерлерді қарастыруда ұлттық ұстанымдар мен ортақ түркілік руханият туралы сөз ету және оны нәтижелі оқыту мүмкіндігі болмады. Сол себепті қазақ әдебиетінің шығу тегі мен қалыптасу кезеңдерін айқындаудағы басты бағыт, ғылыми негіз болуға тиіс аталған тақырыпты түбегейлі зерттеу ісі тәуелсіздік алғаннан кейін барып пакты қолға алынды. Онда да көне түркілік сарын мен идеялардың қазақ әдебиетінде көрініс табуы әдебиеттің әр түрлі кезеңдеріндегі үрдіс ретінде жеке-жеке қарастырылды. Бұл зерттеулердің әдеби дамудың кезеңдік ерекшеліктерін айқындауда маңызы зор болғанымен, олар ұлттық әдебиеттің тұтас руханияттық келбеті мен тарихи ажырамас бірлігі тұрғысындағы өсіп, өркендеуін және ұлттық құбылыс ретіндегі синатын, оның ғылыми-әдістемелік негіздерін толық ашып бере алмайтын еді.

Сөндықтан да Ж.А.Алиеваның «Қазақ поэзиясындағы көне түркілік сарын және оны оқыту ұстанымдары» атты диссертациялық жұмысы осы бағыттағы кешенді зерттеу жұмысы ретінде құнды болмақ. Көне түркілік сарынның әдебиет тарихының барлық кезеңдерінде көрініс табуын әдеби дамудың ерекше құбылысы ретінде қарастыру және оны оқытудың ұстанымдары мен ғылыми-әдіснамалық жүйесін талдау да бұл зерттеудің өзектілігін танытады.

Диссертациялық жұмыстың «Қазақ өлеңінің тарихындағы көне түркілік ықпалдастық негіздері» атты бірінші тарауында ХІҮ-ХҮ ғасырлардағы ноғайлы жырларындағы көне түркілік сарынның қалыптасуы, ХҮІ-ХҮІІІ ғасырлардағы ақын-жыраулар поэзиясындағы түркілік идеялар мен қазіргі қазақ әдебиетіндегі түркілік сарын мәселесі қарастырылған. Қазақ халқының дербес хандық мемлекет құрып, ұлт болып қалыптасу дәуіріндегі әдебиеттегі көне түркілік сарынның көркем ойлау жүйесі мен әдеби дәстүр жалғастығына тигізген әсері мен ықпалы нақты шығармалардан алынған мысалдармен дәйектелген. Батырлық дастандар мен өршіл рухты толғаулардағы ерлік, елдік тақырыбы мен дидактикалық сарындардың көне түркілік төркіні айқындалған.

Ал, «Қазақ поэзиясындағы көне түркілік сарындарды оқытудың ғылыми-әдіснамалық негіздері» тақырыбындағы екінші тарауда қазақ

поэзиясындағы көне түркілік сарындарды оқытудың педагогикалық, психологиялық және философиялық негіздері қарастырылған. Аталған тақырыпты әдеби-теориялық зерттеудегі ғылыми тұжырымының нәтижелерін жоғары оқу орындарында оқытудың ұстанымдарын әдістемелік тұрғыдан саралау да зерттеу жұмысының ғылыми құндылығын арттыра түседі.

«Қазақ поэзиясындағы көне түркілік сарындарды оқытудың әдістемелік жүйесі» атты үшінші тарауда қазақ поэзиясындағы көне түркілік сарындарды оқытудың әдістемелік жүйесі жан-жақты сараланып, білім мазмұны айқындалып, оқытудың инновациялық технологиялары тәжірибе жүзінде талданған.

Зерттеу жұмысын орындау барысында Ж.А.Алиеваның сауаттылығы және ізденгілігі байқалды. Зерттеу жұмысының мазмұны тақырыпқа сай баяндалған. Диссертациялық жұмыста қаралып отырған мәселе толық әрі терең қарастырылған және зерттеу нысанына байланысты әрқилы деңгейде пікір білдіретін ғылыми еңбектер де мол қамтылған.

Алиева Жанат Абилжановнаның «Қазақ поэзиясындағы көне түркілік сарын және оны оқыту ұстанымдары» тақырыбына жазылған диссертациялық жұмысы құрылымы, көлемі жағынан талапқа сай ғылыми стильде жазылған еңбек екенін ескере отырып, қорғауға ұсынамын.

Ғылыми жетекшісі:

Филология ғылымдарының
докторы, профессор
С.Б. Ержанова

Қолы С.Б. Ержанова
Подпись _____
Растаным: Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті кадр бөлімінің бастығы
Заверено: Начальник отдела кадров Казахского государственного женского педагогического университета